

4. Про надання публічної інформації : [лист] від 05.10.2012 № 1602/0/141-12/0/15-1214 / Держ. податк. служба України. – К., 2012.
5. Про надання публічної інформації : [лист] від 12.10.2012 № 16609/0/15-1214 / Держ. податк. служба України. – К., 2012.
6. **Зазвонова Л. А.** Налоги и налогообложение : учеб. пособие для студ. спец. 7.050106 – Учет и аудит, 7.050104 – Финансы / Л. А. Зазвонова, Ф. Ф. Фомин. – К. : Изд-во Европ.ун-та, 2011. – 268 с.
7. **Вітлінський В. В.** Аналіз діяльності податкової системи України / В. В. Вітлінський, А. В. Скрипник // *Фінанси України*. – 2005. – № 12. – С. 19 – 31.
8. Коэффициенты эффективности налогового менеджмента [Электронный ресурс]. – Режим доступа : http://www.cfn.ru/encycl/return_on_equity.shtml
9. **Барулин С. В.** Налоговый менеджмент : учеб. пособие / С. В. Барулин, Е. А. Ермакова, В. В. Степаненко. – М. : Центр учебной литературы, 2009. – 269 с.

REFERENCES

- Barulin, S. V., Ermakova, E. A., and Stepanenko, V. V. *Nalogovyy menedzhment* [Tax management]. Moscow: Tsentr uchebnoy literatury, 2009.
- "Koeffitsienty effektivnosti nalogovogo menedzhmenta" [Efficiency of tax management]. http://www.cfn.ru/encycl/return_on_equity.shtml [Legal Act of Ukraine] (2012).
- [Legal Act of Ukraine] (2012).
- [Legal Act of Ukraine] (2012).
- Zazvonova, L. A., and Fomin, F. F. *Nalogi i nalogooblozhenie* [Taxes and taxation]. Kyiv: Izdatelstvo Evropeyskogo universiteta, 2011.
- [Legal Act of Ukraine] (2012).
- [Legal Act of Ukraine] (2012).
- Vitlinskyi, V. V., and Skrypnyk, A. V. "Analiz diialnosti podatkovoi systemy Ukrainy" [Analysis of the tax system in Ukraine]. *Finansy Ukrainy*, no. 12 (2005): 19-31.

УДК 658:005.622:33

ВЗАЄМОРОЗРАХУНКИ В ПІДВИЩЕННІ РІВНЯ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ЕНЕРГОГЕНЕРУЮЧИХ ПІДПРИЄМСТВ

РУЖИЦЬКИЙ А. В., ХРИНЮК О. С.

УДК 658:005.622:33

Ружицький А. В., Хринюк О. С. Взаєморозрахунки в підвищенні рівня економічної безпеки енергогенеруючих підприємств

У статті представлено основні підходи до сутності поняття «економічна безпека підприємства», а саме: підхід протидії загрозам, підхід успішної діяльності на ринку та підхід досягнення певних цілей розвитку; визначено роль економічної безпеки енергогенеруючих підприємств в економічній безпеці інших суб'єктів та країни в цілому; запропоновано визначення поняття «економічна безпека підприємств» як комплексної характеристики стану підприємства, яка відображає рівень його можливостей забезпечувати функціонування та розвиток; виокремлено функціональні складові економічної безпеки, пов'язані із взаєморозрахунками, а саме: фінансову, кадрову, техніко-технологічну, політико-правову, інформаційну та інтерфейсну; представлено зв'язок взаєморозрахунків із рівнем фінансової складової економічної безпеки підприємств, який передбачає рух фінансових ресурсів від або до підприємства для зміни зобов'язального статусу чи його кількісних характеристик.

Ключові слова: економічна безпека підприємств, взаєморозрахунки, енергогенеруючі підприємства, функціональні складові економічної безпеки пов'язані з взаєморозрахунками.

Рис.: 3. **Табл.:** 1. **Бібл.:** 16.

Ружицький Андрій Валерійович – аспірант, кафедра економіки і підприємництва, Національний технічний університет України «Київський політехнічний інститут» (пр. Перемоги, 37, Київ, 03056, Україна)

E-mail: aruzhitskii@gmail.com

Хринюк Олексій Сергійович – кандидат економічних наук, доцент, доцент, кафедра економіки і підприємництва, Національний технічний університет України «Київський політехнічний інститут» (пр. Перемоги, 37, Київ, 03056, Україна)

E-mail: olex_x@ukr.net

УДК 658:005.622:33

Ружицкий А. В., Хринюк А. С. Взаиморасчеты в повышении уровня экономической безопасности энергогенерирующих предприятий

В статье представлены основные подходы к сущности понятия «экономическая безопасность предприятия», а именно: подход противодействия угрозам, подход успешной деятельности на рынке и подход достижения определенных целей развития; определена роль экономической безопасности энергогенерирующих предприятий в экономической безопасности других субъектов и страны в целом; предложено определение понятия «экономическая безопасность предприятия» как комплексной характеристики состояния предприятия, которая отображает уровень его возможностей обеспечивать функционирование и развитие; выделены функциональные составляющие экономической безопасности, которые связаны с взаиморасчетами, а именно: финансовую, кадровую, технико-технологическую, политико-правовую, информационную и интерфейсную; представлена связь взаиморасчетов с уровнем финансовой составляющей экономической безопасности предприятий, который предусматривает движение финансовых ресурсов от или к предприятию для изменения обязательственного статуса или его количественных характеристик.

Ключевые слова: экономическая безопасность предприятий, взаиморасчеты, энергогенерирующие предприятия, функциональные составляющие экономической безопасности связанные с взаиморасчетами.

Рис.: 3. **Табл.:** 1. **Библ.:** 16.

Ружицкий Андрей Валерьевич – аспирант, кафедра экономики и предпринимательства, Национальный технический университет Украины «Киевский политехнический институт» (пр. Победы, 37, Киев, 03056, Украина)

E-mail: aruzhitskii@gmail.com

Хринюк Алексей Сергеевич – кандидат экономических наук, доцент, доцент, кафедра экономики и предпринимательства, Национальный технический университет Украины «Киевский политехнический институт» (пр. Победы, 37, Киев, 03056, Украина)

E-mail: olex_x@ukr.net

UDC 658:005.622:33

Ruzhytskyi A. V., Khrynyuk O. S. Mutual Payments in Increase of the Level of Economic Security of Energy Generating Enterprises

The article presents main approaches to the essence of the economic security of an enterprise notion, namely, approach of counter-action to threats, approach of successful market activity and approach of achievement of certain development goals; it identifies the role of economic security of energy generating enterprises in economic security of other subjects and the country in general; it offers definition of the economic security of an enterprise notion as a complex characteristic of the state of the enterprise that reflects the level of the enterprise possibility to ensure functioning and development; it marks out functional components of economic security, which are connected with mutual payments, namely, financial, personnel, technical and technological, political and legal, informational and interface ones; it presents connection of mutual payments with the level of financial component of economic security of enterprises, which envisages financial flow from or to the enterprise for changing the obligation status or its quantitative characteristics.

Key words: economic security of enterprises, mutual payments, energy generating enterprises, functional components of economic security connected with mutual payments.

Pic.: 3. **Tabl.:** 1. **Bibl.:** 16.

Ruzhytskyi Andriy V. – Postgraduate Student, Department of Economics and Business, National Technical University of Ukraine «Kyiv Polytechnic Institute» (pr. Peremogy, 37, Kyiv, 03056, Ukraine)

E-mail: aruzhitskii@gmail.com

Khrynyuk Olexsiy S. – Candidate of Sciences (Economics), Associate Professor, Associate Professor, Department of Economics and Business, National Technical University of Ukraine «Kyiv Polytechnic Institute» (pr. Peremogy, 37, Kyiv, 03056, Ukraine)

E-mail: olex_x@ukr.net

Останнім часом для дослідження процесів функціонування підприємств все частіше використовується термін «економічна безпека» (ЕБ). Основним змістом концепції безпечного функціонування підприємства є формування засад системи управління підприємством, яка спрямована на створення умов для стабільного функціонування та на систематичне задоволення потреби підприємства в безпеці на всіх стадіях його життєвого циклу – від зародження до моменту самостійної або примусової ліквідації (банкрутства). Як і будь-яка інша концепція управління, концепція безпечного функціонування оперує власним понятійним апаратом, до складу якого входять «загроза», «криза», «потенціал економічної безпеки», «механізм підвищення рівня економічної безпеки». Взаєморозрахунки здійснюють суттєвий вплив на ЕБ енергогенеруючих підприємств. Проблеми у взаєморозрахунках, зокрема затримки сплати за вироблену тепло- та електроенергію зумовлюють зменшення можливості самофінансування поточної діяльності та інвестицій. Це спричиняє зростання кредиторської заборгованості, заборгованості по заробітній платі, унеможливає виконання інвестиційних проектів з модернізації обладнання, що створює загрози ЕБ підприємств.

Зазначимо, що сутність центрального поняття в концепції безпечного функціонування підприємства – «ЕБ» – трактується науковцями неоднозначно. У ряді фахових джерел виділяють три основні підходи до розуміння сутності даного поняття (рис. 1).

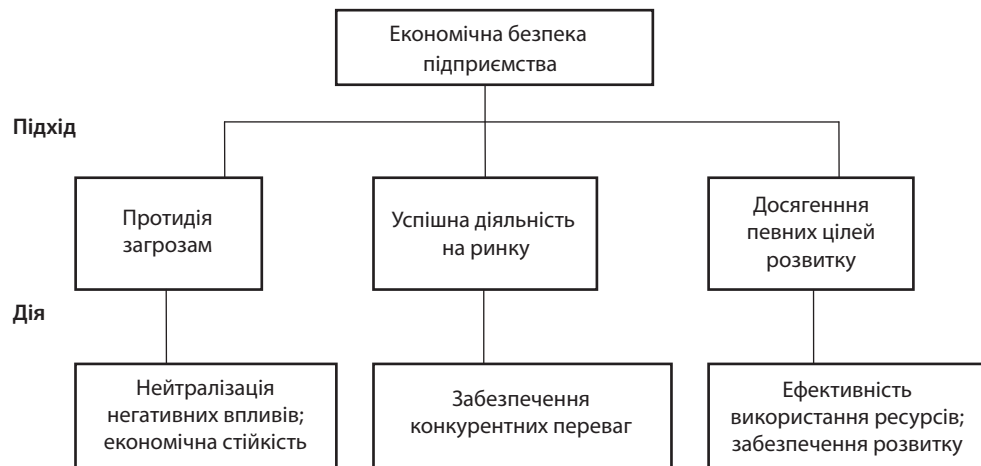

Рис. 1. Основні підходи до сутності поняття економічна безпека підприємства

Джерело: авторська розробка.

Зупинимось на першому підході, який базується на протидії зарозам [1, 2]. Суть такого підходу в тому, що наявність або можливість виникнення певних негативних впливів ідентифікуються як загрози діяльності підприємства, які потрібно нейтралізувати для забезпечення функціонування підприємства. У рамках даного підходу ЕБ також пов'язується з економічною стійкістю, під якою розуміється можливість підприємства протистояти зарозі банкрутства [3].

Звернімося до В. Ф. Гапоненко, А. Л. Беспалько та А. С. Власкова, які в рамках першого із зазначених підходів визначають ЕБ як «стан найбільш ефективного використання корпоративних ресурсів для запобігання зарозам та забезпечення стабільного функціонування підприємства в даний час і в майбутньому» [4]. Проте, відносно даного

визначення потрібно зробити зауваження, що для запобігання зарозам можуть бути використані й некорпоративні ресурси, зокрема можливості правоохоронних органів чи судової системи (прокуратури) [5, с. 206].

У даному аспекті Л. Г. Шемаєва зазначає, що у сучасних ринкових умовах на стратегічному інтервалі часу підприємствам потрібно спрямовувати зусилля не тільки на захист від внутрішніх і зовнішніх зароз, а й на використання можливостей щодо забезпечення реалізації власних стратегічних економічних інтересів [6, с. 11]. Також слід підкреслити, що поняття «загроза», часто пов'язують з зовнішніми чинниками [6, 7]. Л. Г. Шемаєва визначає зміст ЕБ підприємств як забезпечення реалізації стратегічних інтересів підприємства на основі використання можливостей зовнішнього середовища з застосуванням продуктивної взаємодії із суб'єктами зовнішнього середовища [6, с.12]. Таке визначення також можна віднести до ресурсно-цільового підходу.

Варто розглянути підхід до ЕБ підприємств певних галузей, для яких здатність протидіяти зарозам може розглядатися в контексті впливу на ЕБ соціально-економічних систем вищого рівня. Однією з таких галузей є енергетична. Адже енергогенеруючі підприємства становлять основу енергозабезпечення регіонів та країни в цілому. Тому їх ЕБ має особливе значення в економічній безпеці інших підприємств та країни в цілому. Енергогенеруючі підприємства забезпечують енергетичну безпеку інших суб'єктів господарювання, населення, країни в цілому і через неї – ЕБ зазначених суб'єктів (рис. 2).

Отже, високий рівень ЕБ енергогенеруючих підприємств зумовлює їх безперерйну роботу, постачання у необхідних об'ємах теплової та електричної енергії населенню та іншим підприємствам, забезпечуючи їхню енергетичну безпеку. Тому ЕБ енергогенеруючих підприємств особливо важлива для забезпечення ЕБ країни в цілому. Розглядаючи специфіку ризику в енергетиці, Н. Караєва справедливо пов'язує його з ймовірністю виникнення небажаних подій (зароз) в умовах невизначеності та суперечності інтересів різних груп суб'єктів і відображає міру їх втрат (збитків) від порушення надійного режиму електропостачання. ЕБ за такого підходу пов'язується з низьким ризиком, але вона передбачає не лише низьку ймовірність виникнення небажаних подій (зароз) всередині підприємства, але й таке функціонування підприємства, яке б сприяло зменшенню

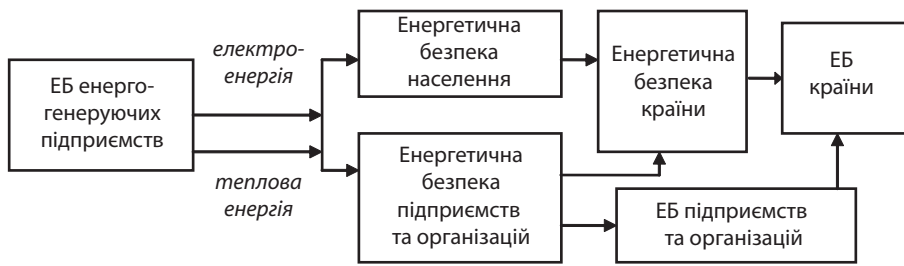

Рис. 2. Роль економічної безпеки енергогенеруючих підприємств в економічній безпеці інших суб'єктів та країни в цілому

Джерело: розроблено автором.

ймовірності виникнення загроз в системі вищого рівня, в даному випадку, системі енергопостачання регіону та країни.

У цілому підхід до ЕБ як до здатності підприємства протидіяти загрозам в управлінському аспекті акцентує увагу на поточному часовому горизонті управлінських рішень. Однак підприємство має не лише протидіяти загрозам, але й забезпечувати розвиток, з тим, щоб зменшити вплив загроз у майбутньому. Як вірно вказує А. В. Кірієнко, узагальнюючою концепцією, що відображає економічний стан і тенденції його розвитку, виступає інтеграція, у рамках якої підприємство виконує роль системного інтегратора різноманітних соціально-економічних процесів у часі і просторі [8]. При цьому, на наш погляд, основним моментом є інтеграція у часі – забезпечення безпечного існування в поточному періоді та розвитку підприємства в майбутньому, тому що забезпечення лише поточного функціонування не є достатнім для того, щоб підприємство мало змогу успішно здійснювати розвиток у майбутньому. Адже умови можуть у майбутньому змінитися як в сприятливому, так і несприятливому напрямі (з позиції функціонування підприємства). Уже в поточному періоді потрібно закласти своєрідний «базис» майбутньої діяльності на ринку. Тому підхід до ЕБ як можливості протидіяти загрозам є обмеженим, оскільки не враховує умови, чи має підприємство можливості для свого розвитку у майбутньому.

Перейдемо до другого підходу – конкурентного, у рамках якого ЕБ розглядається в контексті забезпечення підприємством конкурентних переваг та можливості успішного функціонування підприємства на ринку [7]. У рамках даного підходу ЕБ розглядається як здатність підприємства успішно конкурувати на ринку, що передбачає і можливість протидіяти загрозам і забезпечувати розвиток. І. В. Мунтян, на наш погляд, справедливо вказує, що в сучасних умовах головним критерієм ЕБ «... стає конкурентоспроможність – положення (ринкове – авт.) товаровиробників галузі, країни, що визначається їх здатністю протистояти конкуренції на внутрішньому і міжнародному ринках» [10, с. 158], тому що, якщо підприємство не може протистояти конкурентам, воно буде поступово втрачати ринок, отримувати все менше ресурсів для свого функціонування та розвитку, що ставить під загрозу саме існування підприємства.

Підхід до ЕБ як до забезпечення високої конкурентоспроможності передбачає здатність підприємства ефективно протидіяти загрозам. Однак такий підхід до ЕБ в умовах урегульованості ринку має обмежене застосування. Проаналізуємо, чи можна застосовувати такий підхід для ЕБ українських енергогенеруючих підприємств. В Україні органом державного регулювання діяльності суб'єктів елек-

троенергетики за допомогою механізмів ліцензування, регулювання діяльності природних монополістів, контролю тарифів і процесів ціноутворення на оптовому і роздрібному ринках електричної енергії є Національна комісія, що здійснює державне регулювання у сфері енергетики (НКРЕ).

Для енергогенеруючих підприємств України

встановлено два режими ціноутворення при постачанні електроенергії:

1) *через регульований сегмент* – централізовано через оптовий ринок електроенергії, де ДП «Енергоринок» купує електроенергію у всіх виробників, крім теплоелектроцентралей (ТЕЦ), які належать Обленерго, і продає її збутовим підприємствам за усередненою «ринковою ціною». Регульований сегмент ринку займає приблизно 68% ринку, в якому працюють виробники, тарифи яким встановлює НКРЕ. До таких виробників відносяться атомні електростанції, гідроелектростанції, ТЕЦ і вітрові електростанції;

2) *через конкурентний сегмент*, частка якого складає близько 32%. Через даний сегмент постачається енергія теплоелектростанцій і декількох ТЕЦ (Київська ТЕЦ-5 і ТЕЦ-6, Харківська ТЕЦ-5). Для таких виробників ціна формується за граничною ціною системи, виходячи з почасових цінових заявок кожного енергетичного блоку [11, с. 42].

Сегмент теплогенерації також має обмежений рівень конкурентних відносин, оскільки на регіональних ринках теплової енергії діє одне або декілька теплогенеруючих підприємств, які є монополістами на тій чи іншій території і постачають теплову енергію по двостороннім договорам. Згідно законодавства місцеві органи влади затверджують тарифи на виробництво теплової енергії [12]. Отже в основному енергогенеруючі підприємства України здійснюють свою діяльність в умовах високої урегульованості ринку. Тому підхід до ЕБ, як успішної діяльності на ринку через забезпечення конкурентних переваг у випадку енергогенеруючих підприємств, має обмежену застосовність.

Третій підхід можна назвати ресурсно-цільовим, оскільки він акцентує увагу не на можливості підприємства протидіяти загрозам (хоча така можливість теж вважається необхідною), але при цьому ще й розвиватись, причому здійснювати це за рахунок найбільш ефективного використання ресурсів. У рамках третього підходу О. А. Грунін і С. О. Грунін визначають ЕБ підприємств як такий стан суб'єкта господарювання, при якому він при найбільш ефективному використанні корпоративних ресурсів досягає запобігання, послаблення чи захисту від існуючих небезпек та загроз чи інших непередбачуваних обставин та в основному забезпечує досягнення цілей бізнесу в умовах конкуренції та господарського ризику [13]. Слід погодитись з Л. Г. Шемаєвою у тому, що вищенаведене визначення поняття «економічна безпека підприємства» та йому аналогічні недостатньо враховують аспект недопущення «втрати можливостей», що надаються підприємству з боку зовнішнього середовища, забезпечення їх ефективного використання підприємством для реалізації власних стратегічних інтересів [6, с. 11]. Адже зовнішнє середовище може надавати

підприємству такі можливості, які не зафіксовані в цілях і, відповідно, їх реалізація спочатку не планувалась. Внаслідок цього слід зазначити, що вищенаведені автори визначають сутність ЕБ через ефективність використання корпоративних ресурсів і не враховують той факт, що ресурси підприємства можуть бути недостатніми для ефективної протидії загрозам. У такому разі навіть їх найбільш ефективно використання не здатне забезпечити ЕБ підприємств. Для цього підприємству потрібно залучити більше ресурсів чи покращити якість використовуваних наявних ресурсів.

Н. Гічова в рамках ресурсно-цільового підходу розглядає ЕБ у контексті антикризового управління. При цьому ЕБ в аспекті антикризового управління передбачає її визначення як стану, протилежного кризі, який досягається при найбільш ефективному використанні ресурсів підприємства, а також відповідності напряду його розвитку основним тенденціям зовнішнього середовища [14, с. 5]. З таким підходом можна погодитися, але викликає певні зауваження визначення ЕБ як стану. Адже при такому підході, якщо підприємство перебуває у стані ЕБ, то це означає, що існуючі загрози чи небезпеки послаблені або нейтралізовані. Проте можлива ситуація, коли загрози (небезпеки) у даний момент незначні і відповідний стан підприємства цілком вірно ідентифікується як ЕБ, хоча підприємство може нейтралізувати лише незначні загрози.

В. Пономарьов у рамках ресурсно-цільового підходу розглядає ЕБ як міру гармонізації в часі і просторі економічних інтересів (цілей) підприємства з інтересами пов'язаних із ним суб'єктів зовнішнього середовища, що діють поза межами підприємства [15, с. 8].

Тобто з позиції управління важливим є динамічний аспект ЕБ, її можливість змінюватися внаслідок тих чи інших управлінських дій. Значить, ресурсно-цільовий підхід з урахуванням того, що ЕБ коректніше розглядати як динамічну характеристику стану, а не сам стан, є більш вірним логічно та ефективно практично. Потрібно

також врахувати, що перед підприємством повинні ставитися такі цілі, досягнення яких означало б його розвиток, а не регрес. З урахуванням цих зауважень ЕБ підприємств – це така комплексна характеристика стану підприємства, яка відображає рівень можливостей підприємства забезпечувати функціонування та розвиток. З цього випливає, що завдання підтримки та підвищення рівня ЕБ є актуальним для всіх без винятку підприємств і в усі періоди часу їх функціонування.

Функціональні складові ЕБ підприємств найбільш докладно наведені в [16, с. 181 – 182] та [17, с. 69 – 70]. У *табл. 1* представлено основні складові, які прямо чи опосередковано пов'язані з взаєморозрахунками підприємства.

Фінансова складова ЕБ безпосередньо пов'язана з взаєморозрахунками, адже взаєморозрахунки передбачають рух фінансових ресурсів від або до підприємства для зміни зобов'язального статусу чи його кількісних характеристик. Означений рух коштів безпосередньо впливає на показники фінансового стану, змінюючи структуру активів та пасивів і таким чином безпосередньо змінює показники фінансового стану, зокрема ліквідності, платоспроможності, прибутковості, ділової активності, що ідентифікується як зміна рівня поточної безпеки (*рис. 3*).

Аналогічно до *рис. 3* можна навести схеми впливу взаєморозрахунків на інші складові ЕБ. Основні відмінності полягатимуть у певній специфіці означеного впливу на різні складові ЕБ:

- ✦ на кадрове забезпечення переважно впливають взаєморозрахунки з працівниками;
- ✦ на техніко-технологічне забезпечення розрахунки впливають опосередковано – через наявність та дотримання інноваційно-технологічної політики (тому що не виключена ситуація, коли ефективно побудовані взаєморозрахунки забезпечують достатні грошові надходження, але ці надходження спрямовуються на інші цілі, а не на інноваційно-технологічний розвиток підприємства);

Таблиця 1

Функціональні складові економічної безпеки пов'язані з взаєморозрахунками

Складова	Зміст	Показники, за якими може бути визначено рівень
Фінансова	Ефективність використання фінансових ресурсів	Показники ліквідності, платоспроможності, прибутковості, ділової активності
Кадрова	Ефективність формування та використання інтелектуально-кадрового забезпечення	Показники чисельного складу персоналу та їх динаміка, показники ефективності використання персоналу; показники якості мотиваційної системи
Техніко-технологічна	Ефективність формування та використання техніко-технологічного забезпечення	Кількість ліцензій, патентів, стан та ефективність використання основних фондів
Політико-правова	Юридичне забезпечення	Питома вага судових справ у загальній кількості договорів підприємства, кількість працівників підприємства на одного робітника юридичної служби
Інформаційна	Інформаційно-аналітичне забезпечення	Питома вага кількості працівників інформаційно-аналітичного відділу в загальній кількості працівників, кількість інформаційних джерел і напрямків для аналізу, питома вага витрат на забезпечення інформаційної безпеки підприємства в загальній сумі витрат
Інтерфейсна	Взаємодія з економічними контрагентами підприємства	Питома вага кількості прострочених (по часу виконання) і невиконаних договорів

Джерело: складено авторами згідно з джерелом [17].

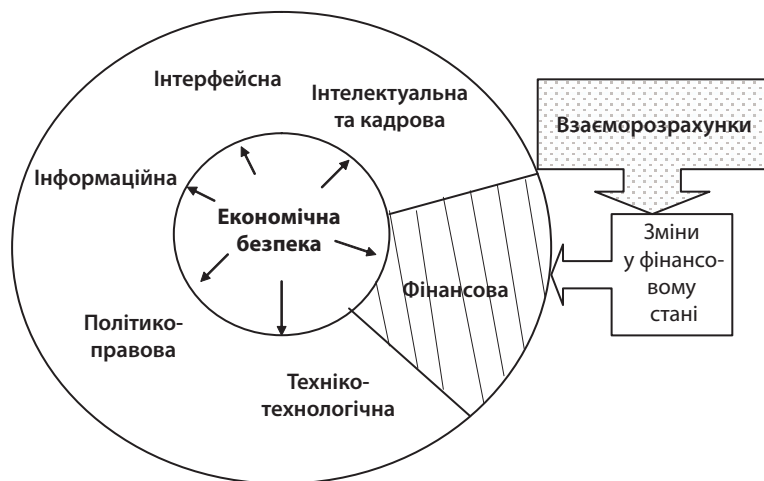

Рис. 3. Схема зв'язку взаєморозрахунків з рівнем фінансової складової ЕБ підприємств

Джерело: авторська розробка.

- ✦ на політико-правове забезпечення розрахунки впливають і прямо – в частині коректності побудови зобов'язальних взаємовідносин в юридичній площині, і опосередковано – як і в попередньому випадку, через відповідну політику фінансування юридичного супроводу діяльності підприємства;
- ✦ на інформаційну складову ЕБ взаєморозрахунки впливають прямо – оскільки їх інформаційний супровід є важливою складовою загального інформаційного забезпечення підприємства, і опосередковано – через відповідну політику фінансування інформаційно-аналітичної роботи на підприємстві;
- ✦ на інтерфейсну складову ЕБ взаєморозрахунки здійснюють вплив як сигнальна система зворотного зв'язку. Більшість взаємовідносин підприємства має зобов'язальний характер. Тому стан взаєморозрахунків вказує, наскільки ефективно побудована взаємодія з економічними агентами. Якщо така взаємодія побудована неефективно, це знайде відображення і в її «проекції» на сферу фінансових відносин, тобто у фінансових взаєморозрахунках.

ВИСНОВКИ

Усе сказане дає змогу зробити висновок, що взаєморозрахунки впливають на всі функціональні складові ЕБ, вони є базисом всієї ЕБ. Взаєморозрахунки здійснюють суттєвий вплив на ЕБ енергогенеруючих підприємств. Проблеми у взаєморозрахунках, зокрема затримки сплати за вироблену тепло- та електроенергію, зумовлюють зменшення можливості самофінансування поточної діяльності та інвестицій. Це спричиняє зростання кредиторської заборгованості, заборгованості по заробітній платі, унеможливає виконання інвестиційних проектів по модернізації обладнання, що створює загрози ЕБ підприємств. Специфікою взаєморозрахунків на ЕР є асиметрія формування статуту «дебітор» та «кредитор». Адаже електроенергія постачається енергогенеруючими підприємствами до ЕР, через який розподіляється далі споживачам, а тепла – за двосторонніми контрактами. Тому статус енергогенеруючих підприємств «кредитор» формується частково нормативно – у частині розрахунків за електроенергію

(підприємства зобов'язані продавати її ЕР, а частково – на ринкових засадах – у частині розрахунків за теплову енергію). Статус «дебітор» формується повністю на ринкових засадах, так як з постачальниками енергогенеруючі підприємства укладають двосторонні контракти. Значний обсяг дебіторської заборгованості енергогенеруючих підприємств формується об'єктивно, однак це не применшує важливість управління нею з тим, щоб не допускати її надмірного нарощування. ■

ЛІТЕРАТУРА

1. Интеграция в энергетике и экономическая безопасность государства / Д. А. Андреев [и др.] ; общ. ред. Г. К. Вороновский, И. В. Недин. – К.: Знання України, 2005. – 552 с.
2. Терещенко О. О. Антикризисное фінансове управління на підприємстві : моногр. / О. О. Терещенко. – К.: КНЕУ, 2004. – 268 с.
3. Дергачова В. В. Тарифна політика як фактор підвищення конкурентоспроможності енергетики України / В. В. Дергачова, К. О. Кузнєцова // Економічний вісник НТУУ «КПІ». – 2011 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://economy.kpi.ua/files/files/30_kpi_2012.doc
4. Гапоненко В. Ф. Економическая безопасность предприятий. Подходы и принципы / В. Ф. Гапоненко, А. Л. Беспалько, А. С. Власков. – М.: Изд-во «Ось-89», 2007. – 208 с.
5. Петрина О. Б. Методичні засади оцінювання фінансової безпеки підприємства / О. Б. Петрина // Науковий вісник НЛТУ України. – 2010. – Вип. 20.12. – С. 229 – 237.
6. Шафир М. А. Анализ соответствий: представление метода / М. А. Шафир // Социология: Методология, методы, математическое моделирование. – 2009. – Т. 28. – С. 29-44.
7. Васильців Т. Г. ЕБ підприємництва України: стратегія та механізми зміцнення : монографія / Т. Г. Васильців. – Львів : Арал, 2008. – 386 с.
8. Кірієнко А. В. Механізм досягнення і підтримки економічної безпеки підприємства : автореф. дис. ... канд. екон. наук: 08.06.01 [Електронний ресурс] / А. В. Кірієнко ; Київ. нац. екон. ун-т. – К., 2000. – 19 с.
9. Мунтіян І. В. Конкурентоспроможність національної економіки, як головний критерій ЕБ / І. В. Мунтіян // Механізм регулювання економіки. – 2009. – № 2. – С. 158 – 174.
10. Гусєва І. І. Методологічний підхід до визначення рівня енергетичної безпеки України на основі теорії ризику та надійності [електронний ресурс] / І. І. Гусєва // Електронне наукове фахове видання «Ефективна економіка» – 2010. – № 11 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.economy.nauka.com.ua/index.php?operation=1&iid=399>
11. Закон України «Про теплопостачання» від 02.06.2005 № 2633-IV [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2633-15/page>
12. Грунин О. А. Економическая безопасность организации / О. А. Грунин, С. О. Грунин. – СПб.: Изд-во «Питер», 2002. – 160 с.
13. Гічова Н. Ю. Діагностика та підвищення економічної безпеки підприємства : дис. ... канд. екон. наук: 08.00.04 / Н. Ю. Гічова ; Нац. металург. акад. України. – Д., 2010. – 299 с.
14. Пономарьов В. П. Формування механізму забезпечення економічної безпеки підприємства : автореф. дис. ... канд. екон. наук: 08.06.01 / В. П. Пономарьов ; Східноукр. держ. ун-т. – Луганськ, 2000. – 27 с.

15. Ареф'єв В. О. Сутність та особливості фінансової безпеки підприємства як економічної категорії / В. О. Ареф'єв // Вісник економіки транспорту і промисловості. – 2010. – № 32. – С. 167 – 170.

16. Козак Л. С. Теоретичне обґрунтування та оцінка рівня економічної безпеки підприємства в системі антикризового управління / Л. С. Козак, О. В. Федорук // Вісник Хмельницького національного університету. – 2010. – № 2, Т. 1. – С. 68 – 72.

REFERENCES

Andreev, D. A. *Integratsiia v energetike i ekonomicheskaia bezopasnost gosudarstva* [Integration of energy and economic security of the state]. Kyiv: Znaniia Ukrainy, 2005.

Aref'iev, V. O. "Sutnist ta osoblyvist finansovoi bezpeky pidpriemstva iak ekonomichnoi katehorii" [The essence and characteristic of the financial security of the enterprise as an economic category]. *Visnyk ekonomiky transportu i promyslovosti*, no. 32 (2010): 167-170.

Derhachova, V. V., and Kuznietsova, K. O. "Taryfna polityka iak faktor pidvyshchennia konkurentospromozhnosti enerhetyky Ukrainy" [The tariff policy as a factor in increasing the competitiveness of Energy of Ukraine]. *Ekonomichnyi visnyk NTUU «KPI»*. http://economy.kpi.ua/files/files/30_kpi_2012.doc

Gaponenko V. F., Bepalko, A. L., and Vlaskov, A. S. *Ekonomicheskaia bezopasnost predpriiaty. Podkhody i printsipy* [Economic security of companies. Approaches and principles]. Moscow: Os-89, 2007.

Grunin, O. A., and Grunin, S. O. *Ekonomicheskaia bezopasnost organizatsii* [Economic security of the organization]. St. Petersburg: Piter, 2002.

Husieva, I. I. "Metodolohichni pidkhid do vyznachennia rivnia enerhetychnoi bezpeky Ukrainy na osnovi teorii ryzyku ta nadiinosti" [Methodological approach to the definition of energy security of Ukraine on the basis of theories of risk and reliability]. *Efektivna ekonomika*. <http://www.economy.nayka.com.ua/index.php?operation=1&iid=399>

Hichova, N. Yu. "Diahnostyka ta pidvyshchennia ekonomichnoi bezpeky pidpriemstva" [Diagnosis and increase economic security]. *Dys. ... kand. ekon. nauk 08.00.04*, 2010.

Kirienko, A. V. "Mekhanizm dosiahnennia i pidtrymky ekonomichnoi bezpeky pidpriemstva" [The mechanism to achieve and maintain economic security]. *Avtoref. dys. . kand. ekon. nauk, 08.06.01*, 2000.

Kozak, L. S., and Fedoruk, O. V. "Teoretychne obgruntuvannia ta otsinka rivnia ekonomichnoi bezpeky pidpriemstva v systemi antykrizovoho upravlinnia" [Theoretical study and assessment of the level of economic security in the system of crisis management]. *Visnyk Khmelnytskoho natsionalnoho universytetu vol. 1, no. 2* (2010): 68-72.

[Legal Act of Ukraine] (2005). <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2633-15/page>

Muntian, I. V. "Konkurentospromozhnist natsionalnoi ekonomiky, iak holovnyi kryterii ekonomichnoi bezpeky" [The competitiveness of the national economy as the main criterion of economic security]. *Mekhanizm rehuliuвання ekonomiky*, no. 2 (2009): 158-174.

Petryna, O. B. "Metodychni zasady otsiniuvannia finansovoi bezpeky pidpriemstva" [Methodological principles of assessment of financial security company]. *Naukovyi visnyk NLTU Ukrainy*, no. 20.12 (2010): 229-237.

Ponomaryov, V. P. "Formuvannia mekhanizmu zabezpechennia ekonomichnoi bezpeky pidpriemstva" [Formation mechanism to ensure economic security]. *Avtoref. dys. kand. ekon. nauk, 08.06.01*. 2000.

Shafir, M. A. "Analiz sootvetstviy: predstavlenie metoda" [Correspondence Analysis: Presentation of the method]. *Sotsiologiiia: Metodologiiia, metody, matematicheskoe modelirovanie vol. 28* (2009): 29-44.

Tereshchenko, O. O. *Antykrizove finansove upravlinnia na pidpriemstvi* [Anti-crisis financial management in the enterprise]. Kyiv: KNEU, 2004.

Vasylytsiv, T. H. *Ekonomichna bezpeka pidpriemnytstva Ukrainy: stratehiia ta mekhanizmy zmitsnennia* [Economic Security of Ukraine : Strategies and mechanisms for strengthening]. Lviv: Aral, 2008.